

KULTÚROTTHONOK - KLUBOK

Budapesti körkép az ifjúsági határozat végrehajtásáról

LAPUNK LEGUTÓBBI SZÁMÁBAN képet igyekeztünk adni olvasóinknak arról, hogyan válik Tolna megyében valósággá a DISZ Központi Vezetőségének és a Népművelési Minisztériumnak közös határozata, illetve mik akadályozzák a határozat megvalósulását. Munkatársaink (Bárdi János, Eszterág Albert, Láng János és Mikusik Árpád) most a fővárosban vizsgálták meg ezt a kérdést, hogy a jó tapasztalatok közrebocsátásával, a hiányosságok feltárással hozzásegítsék a népművelés munkásait, a DISZ kulturális életét irányító fiatalokat az ifjúság nevelése szempontjából oly fontos okmány végrehajtásához.

*

A DISZ Budapesti Végrehajtó Bizottsága már komoly intézkedéseket tett a nagy feladat megoldására. A SZOT-tal és a Fővárosi Tanáccsal közösen keretet is talált a munkához, meghirdette a »Kilián György kulturális-és sportünnepségek«-et. A nagyszabásúnak ígérkező program ismertetése és a verseny feltételei nyomtatásban már meg is jelentek, külön az egyetemek és főiskolák, külön az általános iskolák, gimnáziumok, technikumok és külön az üzemi és hivatali DISZ-szervezetek részére.

Kovács György, a DISZ Budapesti Végrehajtó Bizottsága kulturális osztályának vezetője nagy reményeket fűz a Kilián György versenyekhez. Ebben látja a határozat végrehajtásának kulcsát. A seregszemle ugyanis közös akcióra épül az összes illetékes szervvel és olyan feltételeket foglal magában, amelyek az ifjúság nevelésének minden részletét érintik: művészeti csoportok szerepléseit; a József Attila olvasómozgalmat; a Bartók Béla dalosversenyen való részvételt; a színházak, mozik, kiállítások, múzeumok csoportos látogatását; klubdelutánokat; baráti találkozókat; kirándulásokat; táncesteket, stb., stb.

Az első eredmények máris jelentkeznek. A szervező bizottság megalakult, megoldódott a kedvezményes mozibérletek problémája, a színházakkal megállapodás jött létre, melynek értelmében a DISZ-szervezetek rendelkezésére bocsátanak megfelelő időben jegyeket. Tárgyalások folynak színházi stúdió-előadások ügyében is, melyek ha létrejönnek, a színházak fiatal művészei külön előadásokat mutatnak majd be az ifjúságnak.

A seregszemle sikere érdekében megmozdultak a szakszervezetek és a tanács is. A vasas, a textiles és a szállítómunkás szakszervezet külön megbeszéléseken készíti fel az üzemi kultúr- és sportfelelősöket a nagy akcióra. A Fővárosi Tanács rendeletet adott ki a kerületeknek a Kilián György versenyekről. A Népművészeti Intézet a seregszemle sikeréhez műsortanácsadással, anyagokkal és szakmai instruálással akar hozzájárulni.

A program alkalmasnak látszik ahhoz, hogy hozzásegítsen a határozatban kitűzött célok eléréséhez. Ezenkívül azonban magának a határozatnak propagálására, ismertetésére és a helyi viszonyokra való alkalmazására is

szükség lenne. A kerületi DISZ-bizottságok ezért nem várják ölbetett kézzel a Kilián György seregszemle megindulását, hanem már most megpróbálnak a határozat konkrét pontjainak értelmében intézkedni.

Ez történik a XI. kerületben is. A DISZ kerületi végrehajtó bizottsága a kerületi pártbizottság segítségével komoly intézkedési tervet dolgozott ki. Ebben meghatározták, milyen feladatok várnak a tanácsra, a TSB-re, az MNDSZ-re, az MSZT-re és a MÖHOSZ-ra is. A kapcsolatok már kiépültek és a kezdeti jó együttműködés komoly sikerrel bízta.

De konkrét eredményekről is lehet már beszámolni a XI. kerületben. A *Dallos Ida Kultúrotthonban* ifjúsági tanácsot hívtak életre, melyben a környező üzemek fiataljai vesznek részt. Ebben a kultúrotthonban — bár az utóbbi időben nagy fejlődés tapasztalható — bizony nemigen fordítottak gondot az ifjúság nevelésére. Az eredmények közé kell sorolni azt is, hogy a kerületi Szabó Ervin Könyvtár a DISZ Petőfi iskoláinak irodalmi anyagából olvasósarkot rendezett be, s a könyvtári albizottságok az üzemekben is szorgalmazzák hasonló »DISZ-sarkok« felállítását.

A közös határozat megjelenése után vált rendszeressé, hogy a DISZ-titkári értekezleteken a FÖME megbízottja ismerteti a vetítésre kerülő filmeket, a kiemelkedőbbekről — például a »Különös ismertetőjel«-ről — részletesebb tájékoztatást mond és tanácsokat ad a kollektív mozilátogatások megszervezésére. Sőt, a Dallos Ida Kultúrház mozijában megkezdődnek az ifjúsági filmvetítések is — kedvezményes árú belépőjegyekkel.

Komoly előrehaladásnak lehet tekinteni, hogy az üzemekben *anyagisegítséget is nyújtanak az ifjúság igényeinek kielégítéséhez.* A *Beloianiszgyárban* az üzem vezetősége a lehetőségekhez képest a fiatalok minden kérését teljesíti. A nagyobb lélegzetű rendezvényekhez, bálókhoz szükséges összegeket az ifjúság rendelkezésére bocsátja. Hasonló megértést tanúsítanak az *Épületanyaggyárban*, a *Pamuttextilben*, stb., stb. Ugyanakkor egyes helyeken még mindig nem tartják be azt a rendelkezést, amelyet a SZOT és a DISZ közös határozata tartalmaz az anyagi támogatásról. Így a *Lóden Posztógyárban* csak a kerületi pártbizottság közbelépésére tudtak a fiatalok egyik rendezvényükhöz megfelelő segítséget kapni.

A fiatalok zenei műveltségének fokozását tartja szem előtt az intézkedési tervnek az a pontja is, amely a XI. kerületi *DISZ zenekar* létrehozásáról szól. Nem akar ez a hivatásos zenekarokkal vetélkedni, csak azokat az igényeket kívánja kielégíteni, amelyek a kerület fiataljai között jelentkeznek a színvonalas zenét illetően.

Az intézkedési tervben foglalt feladatok zökkenőmentes végrehajtása érdekében a DISZ kultúrfelelősök részére *kétnapos tanfolyamot rendeztek a XI. kerületben*, melyre szemináriumvezetőt és előadót a Népművelési Minisztérium küldött. Novemberben hasonló célzatú, de négyhetes esti tanfolyamon folytatják a megfelelő ifjúsági kulturális vezetők képzését.

*

A Népművelési Minisztérium és a DISZ határozata ráirányította a figyelmet az ifjúság nevelésére a Fővárosi Tanácsnál és a kerületi tanácsoknál is. Ezek a szervek elsősorban a könyvtári munkában mutathatnak fel gazdaság eredményeket. *Dr. Bene Lászlóné*, a Fővárosi Tanács népművelési osztályának csoportvezetője elmondotta, hogy a Szabó Ervin Könyvtár több tízezres ifjúsági táborral büszkélkedhet.

Ha a tettek felsorolására tereljük a szót, a könyvtárról beszél *Egyed Anna*, a XVI. kerületi tanács népművelési osztályának vezetője is. Munkájuknak a fiatalság körében szintén az a legkiemelkedőbb eredménye, hogy *Rákosszentmihályon megnyílt a könyvtár ifjúsági részlege*. Ma már négyszáznyolcvanöt tagja van ennek. Nagy dolog ez a XVI. kerületben, hiszen ugyanekkor a plakátokon meghirdetett táncanfolyamnak még csak húsz részvevője van.

Hogy mi mindent lehet tenni a fiatalok neveléséért a könyvtárakban, arra szolgáljon tanulságul néhány számadat. Huszonhárom könyvtár rendezett szavalóversenyt, tizennyolc filmmel egybekötött könyvismertetést, másoros irodalmi délutánt tizenhét, irodalmi sétát tizenegy stb. Sajnos, mindezt nem követik az üzemi és városi kultúrotthonok, holott ilyen jellegű elfoglaltságok szervezése elsősorban az ő feladatuk lenne. A könyvtárakban felhasználják az ifjúság nevelésére a dia-filmeket is. A XI. kerületi könyvtárban nagy sikerrel vetítették a következőket: *Molekulák, atomok és rádiumok, Vulkánok és földrengések, Rákóczi és Sárospatak, Magyarország felszabadítása, Gorkij, Majakovszkij.* (És míg a könyvtárak ilyen ragyogó eredményeket érnek el, néhány kultúrotthonvezető — városi és üzemi egyaránt — még mindig azt tarja, hogy a dia-film ma már időszerűtlen kulturális eszköz.)

Túl a könyvtári munkán azonban már kevesebb az eredmény. Főleg a kultúrotthonokban várná el az ember a cselekvést. De a *Hazai Fésűsfonó* kultúrházának ifjúsági klubját kevés más követte. Nem tesznek meg mindent a múzeumok sem. Sok tizezer fiatal dolgozó nem látta még kiállításaink gazdag élményeket nyújtó anyagát. Mindezt nagymértékben terheli felelősség a Fővárosi Tanácsot. Hiszen mint ahogyan a könyvtárakban fel lehetett lendíteni az ifjúsággal való foglalkozást, el lehetne érni ezt a múzeumokban is. Általában a határozat végrehajtásában a Fővárosi Tanács a nagyobb akciókra, kampányokra vár. A Kilián György seregszemle, a József Attila olvasómozgalom, az ifjúmunkásmozgalom jubileumai alkalmával a tanács kiveszi részét a munkából, de kevésbé aknázza ki a kulturális nevelés »állandóan ható tényezőit«: a kultúrotthonokat, múzeumokat stb.

Pedig a határozat a nagy, látványos megmozdulások mellett a mindennapos aprómunkára is épít. Ha a tervben ez nem kap szerepet, aligha valósul meg a határozatnak az a célkitűzése, mely szerint növelni kell a DISZ befolyását a fiatalok minél szélesebb körében. A tömegeket pedig nem szabad csak kampányok, akciók sodrában keresni, — a többéves tapasztalatok azt mutatják, hogy azokból bizony jócskán kimaradnak a fiatalok, s mélyreható nevelői szándékok érvényesítésére a nagy megmozdulások során nem is nyílik mindig lehetőség.

*

A fentiekből alighanem máris következtetni lehet arra, hogy míg a vezetőszervek és testületek a nagy megmozdulásokra összpontosítják erejüket, kevés idő és energia marad a kultúrotthonok, egyéb kulturális intézmények, üzemi és hivatali DISZ-szervezetek és kulturális nevelő bizottságok konkrét megsegítésére, a határozatok végrehajtásához elengedhetetlenül szükséges ellenőrzésre.

Ennek hiányában a legtöbb helyen bizony a fiókokban fekszik a határozat. Nagyon kevés az olyan hely, mint a *XIII. kerületi Rákosi Mátyás Kultúrház*, ahol ha a vezetők nem is tettek meg még mindent, ami a határozat értelmében kötelességük, de *nagyon sok tekintetben már példamutató kezdeményezéseket tapasztalhatunk.*

A határozat megjelenése után a kultúrház vezetősége pontról pontra megvitatta azt és munkatervet dolgozott ki a végrehajtásra. Mint mindennütt, a Rákosi Mátyás Kultúrházban is szükség van erre, hiszen a határozat megjelenése előtt itt sem fordítottak különös gondot a fiatalok sajátos igényeire, nevelésük speciális feladataira.

Első lépésként a kultúrházban önálló DISZ-szervezetet alakítottak. Ez nemcsak egy jól működő szervezettel gazdagította a kerület ifjúsági mozgalmát, de a környező üzemekből nagyon sok fiatal azóta állandó látogatója lett a kultúrháznak.

Az ifjúsági élet fellendülése egymagában is megkövetelte, hogy a fiatalok részére megfelelő szórakozási lehetőségekről is gondoskodjanak. Így született meg a *kultúrház ifjúsági klubja*, melynek vezetője a kultúrház

DISZ-szervezetének titkára, aki egyben a vezetőség tagja, az igazgató helyettese is. A klub még nagyon fiatal, de máris *hatvan—hetven látogatója van esténként*. A DISZ-bizottság és a kultúrház vezetősége most részletes programot dolgoz ki arra, hogy a fiatalok szórakozását tartalmasabbá tegyék.

Haladó hagyományaink, elsősorban forradalmi osztrályharcos kulturális hagyatékunk ismertetését is előírja a határozat. Ezen a téren is jó munkát végzett a kultúrház. Előadássorozatot indított, melyen a *XIII. kerületi párt-szervezet régi harcosai mesélnek a fiataloknak az illegalitás éveinek küzdelmeiről*. Haladó, forradalmi hagyományaink ismertetését tűzte ki céljaul a kultúrház énekkara is, amely azóta a magyar munkásmozgalom forradalmi dalainak egész sorát tanulta meg, tűzte műsorára.

A természettudományos propaganda terjesztése a kultúrház elsőrendű feladataihoz tartozott. A határozat után igyekeztek külön és közvetlenül az ifjúsághoz szóló előadásokat szervezni. A kultúrház megállapodást kötött a környék iskoláival, elsősorban a szomszédos Kilián György úttal és dél-előttönként az iskolákba küldi előadóit, akik ott azokról a kérdésekről tartanak előadást, amit az iskolák úttörővezetői, pedagógusai kérnek tőlük.

Az ifjúság magatartásában jelentkező negatív vonások, a fegyelméletlenség, jampec-szellem elleni harc a XIII. kerületben nem kevésbé szükséges, mint másutt. A vasárnapi táncösszejöveleken elég gyakran előfordulnak öntudatos munkásfiatalokhoz méltatlan jelenetek is. A határozat megjelenése után a vezetőség úgy határozott, hogy a táncnál állandóan legyen jelen a *kultúrház vezetőségének és a DISZ-bizottságnak egyik tagja*, aki elsősorban nem hatalmi szóra, hanem a fiatalok többségének véleményére támaszkodva harcoljon ezek ellen a jelenségek ellen.

A Rákosi Mátyás Kultúrház rendszeresítette a hetenkénti kedvezményes ifjúsági filmmatinékat. Fokozott mértékben vonta be szakköreibe az ifjúságot, amelynek eredményeképpen a földrajzi és kémiai szakkör jóformán teljesen a fiatalságé és az öntevékeny művészeti csoportokban, a színjátszók-nál, az ének- és tánckarban is túlnyomó többségükben fiatalok szerepelnek. Könyvtárában külön ifjúsági napokat rendszeresített, ifjúsági könyvtáraktívát szervezett, amely nemcsak művelődik, de komoly segítséget nyújt a könyvtárnak a manuális munka lebonyolításában is. Megszervezte a fiatalok téli táncanfolyamát és biztosította a kerületi DISZ-szervezet számára a kultúrház munkájában való segítség feltételeit.

*

Legkevésbé az üzemekben ismerik a DISZ és a Népművelési Minisztérium közös határozatát, noha azt a SZOT és a DISZ hasonló szellemű határozata követte. A szakszervezeti vezetők általában nem is olvasták még ezeket a fontos okmányokat.

Az *Északi Járműjavítóban* ennek ellenére nagyon sok fontos és értékes kezdeményezés, terv kerül szőnyegre. Ugyanis, amikor a párt Központi Vezetősége foglalkozott az ifjúság problémáival, az üzemi pártbizottság kibővített ülésen tárgyalta meg ezeket. Természetesen a kérdésekről csak általánosságban esett szó, s ezért a kulturális-nevelésügyi bizottság és a DISZ-szervezet vezetősége elé nem is tűztek ki konkrét tennivalókat. Sőt, ez a két testület eddig még azt sem ismerte fel, hogy a teendők egyeztetésére helyes lenne közös tervet kidolgozni.

Ha a határozatokat nem is ismerik tehát az *Északi Járműjavítóban*, a pártbizottság kezdeményezése ráirányította a figyelmet az ifjúság nevelésének problémáira. S ennek értelmében folyik a munka is. A kultúrotthon vezetősége egyik legsürgősebb feladatának azt tekinti, hogy *változtasson a hányaveti, sok esetben visszariasztó magatartáson, amely az annyira kedvelt táncos összejöveleken nyilvánult meg a múltban a fiatalok részéről*. A gyakori hangoskodások és előforduló verekedések miatt a kultúrotthonban az össztáncokat be is kellett szüntetni.

Éz azonban nem megoldás, nagyon jól tudja ezt *Vadas Lajos*, a kultúrotthon igazgatója is. Elbeszélgetett a leghangosabb fiatalokkal és sikerült is meggyőznie őket arról: *saját érdekükben változtatniok kell eddigi magatartásukon*. A rövidesen újból meginduló táncesteken ezek a fiatalok már vállalkoznak a rendezésben és az ellenőrzésben való közreműködésre is. Érdekes kísérlet az is, amit a megfelelő öltözködés meghonosítására szándékozik tenni a kultúrotthon. *A kihajtott gallérral érkező fiataloknak a táncesteken kölcsön fogják adni az énekkar régi formaruhájából megmaradt piros nyakkendőket*. Idetartozik az is, hogy tánctanfolyam indul a kultúrotthonban, melyen a fiatalok megtanulhatják: hogyan kell szépen, öntudatos ifjúmunkáshoz méltóan viselkedni.

A második fontos terve az Északi Járműjavító kultúrotthonának, a klubélet fellendítésére vonatkozik. Az ország egyik legnagyobb kultúrotthonában (29 helyisége van az üzem Pierre Semardról elnevezett kultúrotthonának) naponta hat-hétszázán fordulnak meg. Ennek ellenére lényegében klubéletről nem lehet beszélni a Járműjavítóban. A vezetőség most szeretné tanulmányozni azokat a kultúrotthonokat, amelyekben a klubélet már kialakult és a lehető legrövidebb időn belül átplántálni a Járműjavítóba is a legjobb tapasztalatokat.

Végül — ezen a téren a leglemérhetőbbek az eredmények — az ifjúság neveléséhez akarnak hozzájárulni a Járműjavítóban azzal is, hogy a művészeti csoportokba mennél több fiatal vonnak be.

Az Északi Járműjavítóban lendületet adott az ifjúság között végzendő kulturális nevelőmunkának a pártbizottság értekezlete, valamint az a megbeszélés, amely e tárgykörben a vasutas szakszervezet területi bizottságánál folyt le. A *Lágymányosi Dohánygyárban* azonban még ennyi sem történt a határozat végrehajtása érdekében. *Hasszán János* üb. elnök ugyan az újságból ismeri a határozatot, de már sem *Krasszer Leó* kultúr-nevelési felelős, sem *Hazslinszki Edit*, a DISZ kultúrfelelőse nem tud arról semmit. Így természetesen szó sem lehet érdemleges előrehaladásról az ifjúság nevelésében.

De ami a legfontosabb lenne — a kulturális és nevelésügyi bizottság és a DISZ-vezetőség közti szoros együttműködés — csak álom a Lágymányosi Dohánygyárban. Jellemző erre, hogy a DISZ saját maga akar a közeljövőben egy műsoros estet rendezni, de a kulturális és nevelésügyi bizottság erről sokáig hivatalosan nem tudott — s amikor a rendezők mégis összekötetésbe léptek vele, elég merev visszautasításra találtak. Pedig a DISZ és a SZOT határozatában találtak volna erre nézve útmutatást, mely szerint a *szakszervezeti szervezetnek kötelességük a legmesszebbmenőkig támogatni az ifjúsági szövetség minden kulturális megmozdulását*.

Feltöltésre szorúlva az üzem könyvtárának ifjúsági részlege is, lehetőséget kellene nyújtani a klubélet kialakítására, gondoskodni kellene az ifjúságot érdeklő ismeretterjesztő előadásokról — erről mindenről intézkedik a határozat. De mit lehet várni, ha a határozat el sem jutott az illetékesek kezébe.

*

A KÖRKÉP TEHÁT — amit a fenti beszámolók adnak — ezt mutatja: az alsóbb szervek, kulturális intézmények nem tanulmányozták kellő gondossággal sem a DISZ és a Népművelési Minisztérium, sem a DISZ és a SZOT határozatát. Ezért a felelősség elsősorban a felsőbb szerveket terheli, amelyek a nagy megmozdulásokra összpontosítják erejüket. Ennek ellenére a Párt Központi Vezetőségének határozata, a DISZ-kongresszus ráirányította a figyelmet az ifjúság nevelésének fontos problémájára és ha ötletszerűen, hézagosan is, de történnek intézkedések ennek érdekében. Ha azonban nem pótoljuk az elmulasztottakat, nem remélhetünk átfogó, minden részletre kiterjedő fellendülést. Oda kell hatni, hogy a határozatokat mindenütt alaposan tanulmányozzák s azok a mindennapi munka alapjává váljanak!